

1. ESTERA

1.1.1. Est. canonică

Ca și *Rut*, *Est.* aparține celor cinci suluri festive (*m^egillōt*), fiind citită cu ocazia sărbătorii Purim.

Este un roman istoric, inserând narațiunea într-un cadru istoric cunoscut, și anume domnia regelui persan Xerxes I (485-465) (numit în text Ahașveroș, în fapt transliterarea numelui persan Hșayarša; în LXX și după aceasta în Biblia Sinodală apare Artaxerxes). Evenimentele relatate nu pot fi însă confirmate din surse extra-biblice; de aceea după opinia curentă sunt ficțiune.

A fost scrisă în sec. 3-2 îdHr.

Rabinii au contestat canonicitatea cărții, pe motiv că nu conține numele lui Dumnezeu. În Qumran este singura carte biblică neatestată prin manuscrise, poate tocmai din acest motiv. Există totuși o referire voalată la „izbăvirea și salvarea din altă parte” (*Est.* 4:14).

1.1.2. Adaosurile necanonice

LXX conține și niște adaosuri necanonice, cam 100 de versete inserate pe tot cuprinsul cărții. Vulgata le grupează la final, însă Biblia sinodală respectă tradiția LXX, incluzându-le chiar în text. Ele pot fi recunoscute pentru că nu sunt numerotate (astfel că versetul canonic capătă o lungime semnificativă).

1-2	Estera ajunge regină	
	1	visul lui Mardoheu [LXX] regina Vasti refuză să fie prezentă la un banchet de-al regelui Xerxe și este alungată
	2	Hadasa (Estera) ajunge regină Mardoheu denunță o conspirație
3-8	pericolul genocidului	
	3	Aman hotărăște masacrarea iudeilor prin decret regal decretul regal [LXX]
	4	postul iudeilor Mardoheu o roagă pe Estera să intervină pe lângă rege rugăciunea lui Mardoheu [LXX] rugăciunea Esterei [LXX]
	5	Estera face o invitație la ospăț
	6	Mardoheu cinstit de rege
	7	la intervenția Esterei, Aman este spânzurat
	8	prin decret regal se permite iudeilor apărarea decretul [LXX]
9-10	Purim	
	9	răzbunarea iudeilor instituirea sărbătorii Purim (14-15 adar)
	10	imnul lui Mardoheu [LXX]

Est. este prima atestare literară a **antisemitismului** (deși s-ar putea spune că încă din *Ieș.* 1 există astfel de accente). După *Est.* 3:8 iudeii sunt prizonieri doar pentru că sunt altfel decât ceilalți:

„... Este un popor risipit și împrăștiat printre popoare, prin toate țările regatului tău. Legile lui sunt deosebite de legile tuturor popoarelor, legilor regelui nu se supun și regele nu se cuvine să-l lase așa”.

O altă referire la antisemitism se găsește în *3Mac.*

Cartea vrea printre altele să fundamenteze **sărbătoarea Purim**, celebrată inițial între 14-15 adar, ulterior incluzând și 13 ca zi de post. Se oferă chiar etimologia acesteia, după care Purim este pluralul cuvântului *pūr* „sorț”, ca amintire a faptului că vizirul Aman ținuse sfat și aruncase sorți pentru a hotărî în ce lună să-i masacreze pe evrei. Purim ar fi fost inițial însă o sărbătoare ne-iudaică, un an nou preluat și de iudei. Cu alte cuvinte practica sărbătorii a precedat cartea *Est.* și nu invers.

Adaosurile necanonice cuprind textele decretelor sau rugăciunilor rostite; se remarcă prezența frecventă a numelui lui Dumnezeu, tocmai pentru a suplini lipsa din textul canonic. Pe de altă parte istoria însăși este reorientată. Dacă în textul canonic, Aman era descendent din Agag (*Est.* 3:1), aparține adică ameleciților (*1Reg.* 15:7-8), tribul nomad decretat ca dușman perpetuu al Israelului (*Deut.* 25:17-19), în textul necanonic Aman este macedonean (*Est.* 8:12 LXX); prin aceasta se înfierează probabil comportamentul cuceritorilor macedoneni, aduși de Alexandru cel Mare, față de iudei.

2. TOBIT

Tobit este un israelit din tribul Neftali, deportat după căderea Samariei (722/1 îdHr.) în capitala asiriană Ninive (*Tob.* 1:10), care însă a trăit și separarea regatelor din 926 îdHr (1:4), ceea ce presupune că ar fi trebuit astfel să fi avut peste 200 de ani. În realitate cartea este o ficțiune, un roman istoric, care dorește să prezinte în cadrul istoric știut povestea unui om credincios și a fiului său. Prin aceasta *Tob.* se aseamănă cu novela lui Iosif (*Fac.* 37–50), *Rut*, *Est.*, *Iona* și *Dan*.

Cartea a fost scrisă în spațiul mesopotamian în jurul anului 200 îdHr. (nu cunoaște încă revolta macabeilor). A fost scrisă inițial în arameică sau ebraică, după cum o dovedesc fragmente din Qumran și mărturia Fer. Ieronim.

1	Tobit, iudeu exilat în Ninive, face milostenii, dar este pârât și se refugiază intervenția nepotului său Ahicar
2	orbirea lui Tobit
3	rugăciunea disperată a lui Tobit rugăciunea disperată a Sarei
4–5	Tobie, fiul lui Tobit pleacă în Media însoțit de îngerul Rafael
6	prinderea peștelui; îngerul îi arată puterile taumaturgice și apotropaice
7–10	căsătoria lui Tobie cu Sara întoarcerea în Ninive
11–12	tămăduirea lui Tobit Rafael se descoperă
13	lauda lui Tobit către Dumnezeu
14	la moartea lui Tobit, Tobie și Sara se mută în Ecbatana, iar Ninive e distrusă (612 îdHr.)

Cartea face o referire la pomana pentru morți:

Tob. 4:17: „Fii darnic cu pâinea și cu vinul tău la mormântul celor drepti, dar păcătoșilor să nu dai”

De asemenea, cartea atestă o anghelologie mult mai dezvoltată decât în VT canonic.

Îngerul care l-a însoțit pe Tobie face parte din „cei 7 sfinți îngeri care ridică rugăciunile sfinților” (*Tob. 12:15*) și se numea Rafael.

Dan. completează panoplia numelor angelice cu Mihail (*Dan. 10:13.21*), Gavriil (*Dan. 8:16*), iar o anghelologie foarte bogată o oferă cartea *Enoh*.

De asemenea în *Tob.* apar și demoni: Asmodeu.

3. IUDITA

Scrierea cărții s-a petrecut în jurul anului 150 îdHr, fiind de presupus, ca și în cazul lui *Tob.*, un original arameic sau ebraic.

Iud. este tot un roman istoric ca și *Tob.*, folosind informații istorice, dar și fabulând. De exemplu Nebucadnețar nu este rege asirian, ci babilonian (sau caldeu), iar localitatea Betulia se pare că este inventată, nefiind menționată în nici o altă sursă.

Iudit, al cărei nume înseamnă „iudeica”, adună în sine elemente ale diferitelor eroine biblice: Miriam (*Ieș. 15*), Debora și Iael (*Jud. 4–5*), femeia înțeleaptă din Abel Bet-Maaca (*2Reg. 20:14u*). Precum David pe Goliat, ea îl ucide pe Olofern cu propria lui sabie.

1–3	regelui asirian (!) Nebucadnețar i se refuză sprijinirea în războiul cu mezii de către popoarele din vest Olofern e trimis într-o expediție de pedepsire (trebuia să distrugă sanctuarele și să instituie cultul regelui)
4	israeliții cer ajutorul lui Dumnezeu
5–6	amonitul Ahior arată laudativ istoria Israelului Olofern îl alungă pe Ahior la israeliți în Betulia
7	asediul Betuliei
8–9	îndemnul văduvei Iudita rugăciunea ei către Dumnezeu
10–13	frumos împodobită, Iudita îl amăgește pe Olofern după un ospăț, Iudita îl decapitează pe Olofern, care era biruit de vin
14–15	asirienii sunt înfrânți
16	lauda Iuditei către Dumnezeu moartea Iudiei la vârstă înaintată